

ФЕДЕРАЦИЯ НА
НЕЗАВИСИМИТЕ
СИНДИКАТИ ОТ
ЗЕМЕДЕЛИЕТО

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

“Справедлив ли е Зеленият преход към работещите в сектор
Земеделие? Синдикатите настояват: Мисли зелено – действай
умно – Хората го заслужават!”

25.06.2024 – София

Панелна дискусия: Справедливият преход днес и утре – визия за
бъдещето на сектор Земеделие и агрохранителната верига.

**Ролята на научните изследвания и иновациите в
земеделието за осигуряване на справедлив преход**

Проф. Виолета БОЖАНОВА

Селскостопанска Академия

София - 1373, ул. "Суходолска" № 30

www.agriacad.bg

Предизвикателства пред земеделието

Продоволствена сигурност и безопасност. Подобряване на конкурентоспособността

Разрешаване на сериозните екологични проблеми

в т. ч. и проблемите свързани с изменението на климата

Необходимост от устойчиви хранителни системи и къси вериги на доставка.

Предизвикателства пред растениевъдството/селекцията, свързани с климатичните промени

Положителни

Въздействия

Повишаване на продуктивността

Възможност за отглеждане на нови култури

По-дълъг вегетационен период

Прогнозирани промени

По-високи температури

Сухи и влажни условия

Повишена честота на екстремни метеорологични условия

Повишена концентрация на CO₂

Промяна в пазарните условия

Отрицателни

Въздействия

Повишено намадане от болести, неприятели и плевели

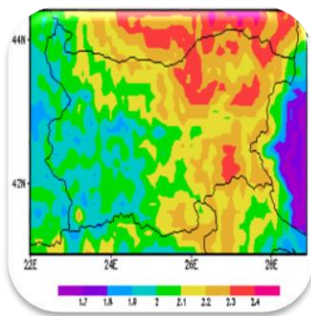
Повреди по културите от екстремни температури.

Повишен стрес от суша и влага

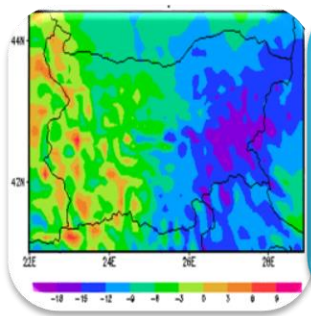
Повишена почвена ерозия

Намалена ефективност на пестицидите

Според последния доклад на Световната банка за развитие (WBDR), публикуван в началото на 2019 г., се очаква българското земеделие да бъде силно повлияно от изменението на климата понастоящем и през следващите 20-30 години.

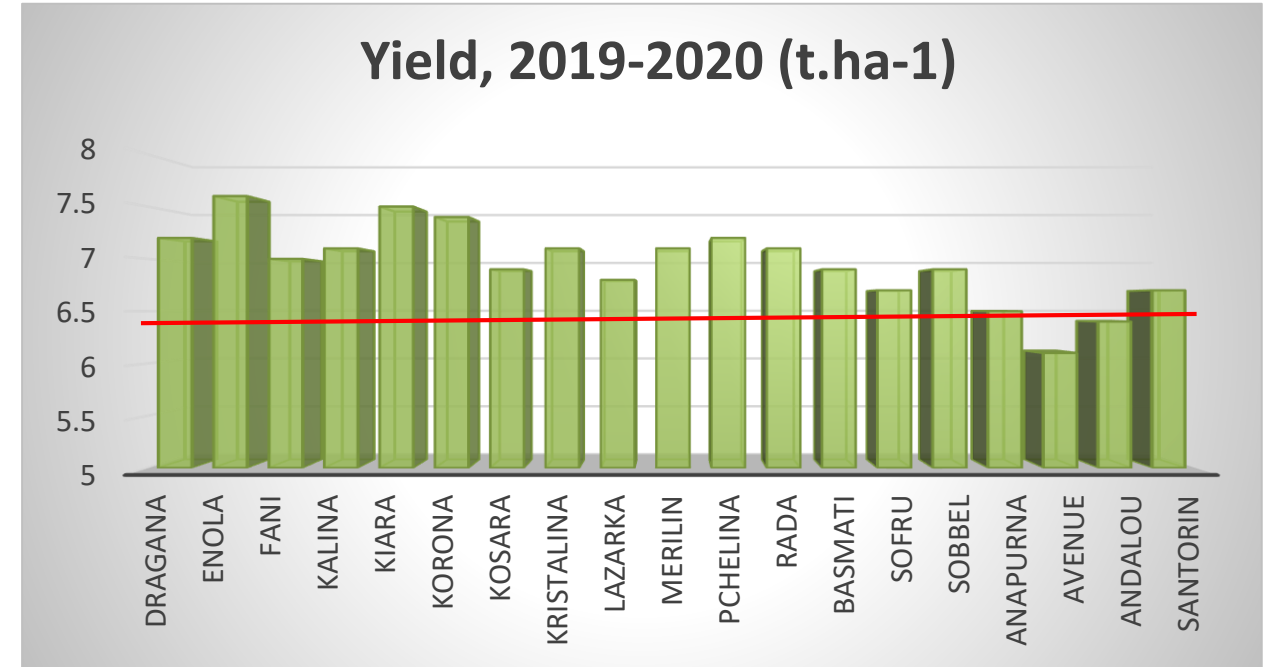

Риск от въздействието на изменението на климата не е равномерно разпределен по региони. Увеличение на температурата до 1.5°C на запад и до 2.2°C на изток. Намаление на валежите с 10-15 % в източните райони.

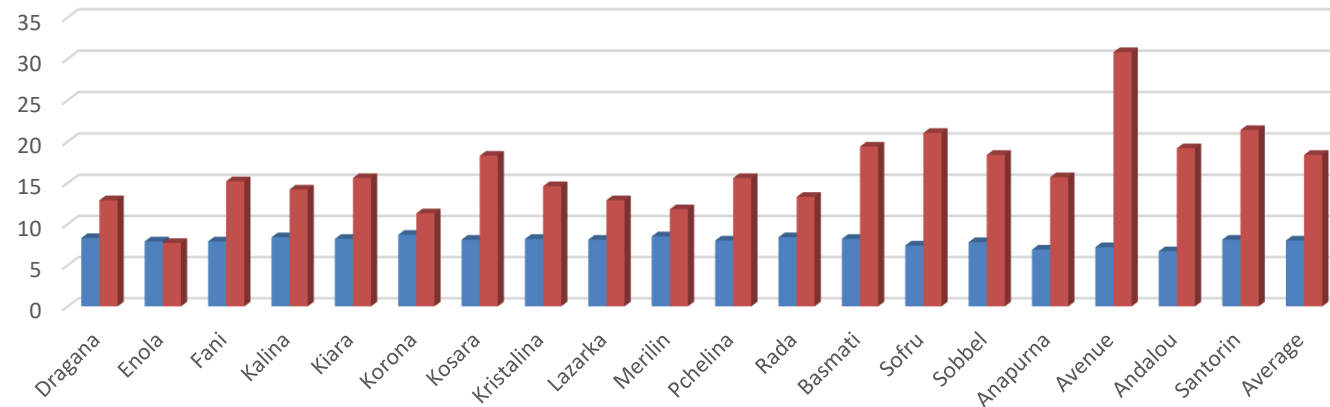
Симулационните модели за климата и продуктивността на съвременните български сортове прогнозират, че при условията на 2050 те няма да успяват да реализират сегашния си продуктивен потенциал .

Стабилност на добивите в различни години

Среден добив (t.ha⁻¹) and VC (%), 2018-2023

Български и чуждестранни сортове обикновена пшеница

Стратегия от фермата до тарпезата за създаване на справедлива, здравословна и екологосъобразна продоволствена система

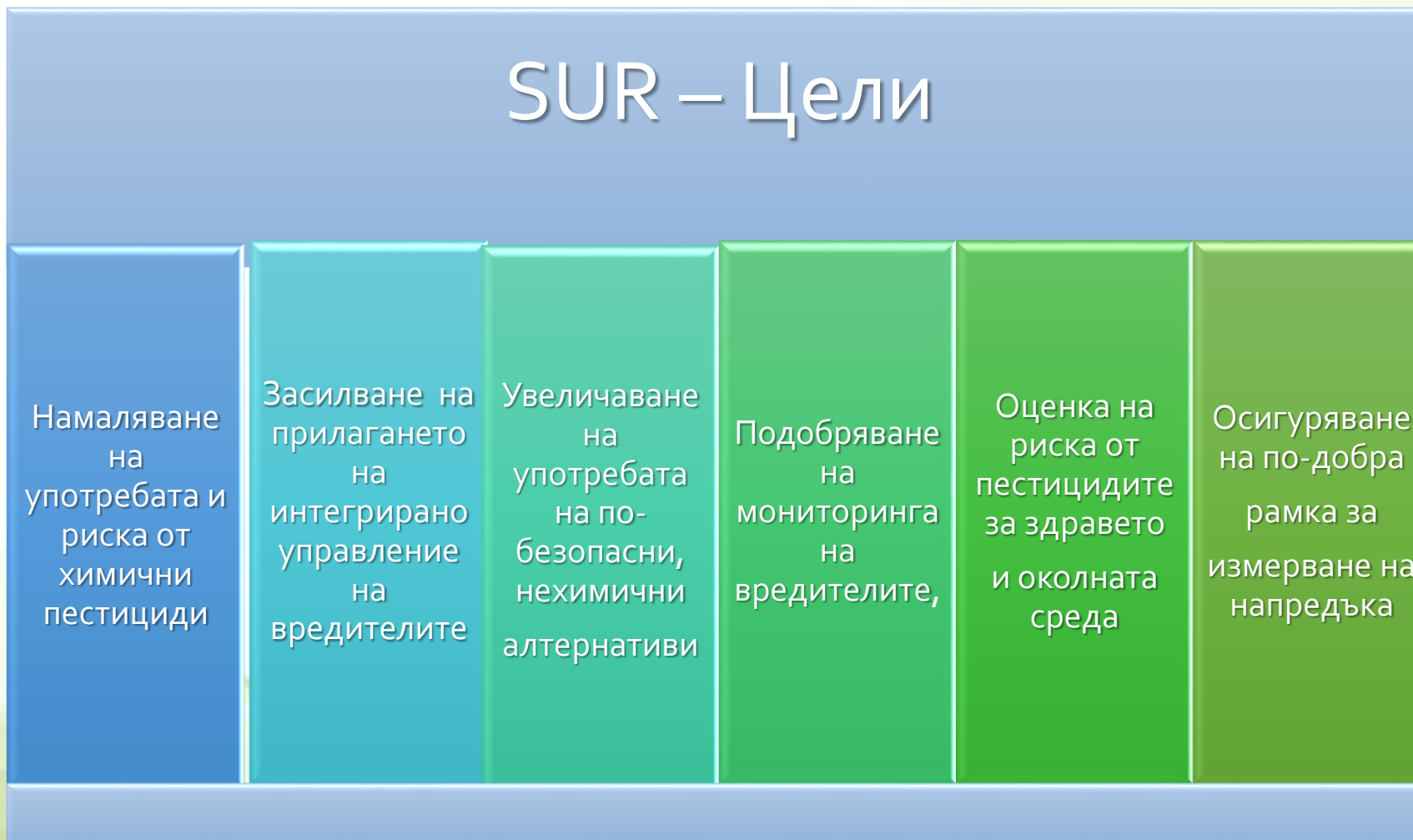
- Намаляване на зависимостта от употребата на пестициди
- Увеличаване на разнообразието на културите и сортовете
- Стабилност на добивите и справяне с въздействията от климатичните промени

Предложение за Регламент на Европейският Парламент и на Съвета относно устойчивата употреба на продукти за растителна защита и за изменение на Регламент (ЕС) 2021/2115

SUR – Цели

Значение на използването на добре адаптираните сортове за икономиката и околната среда

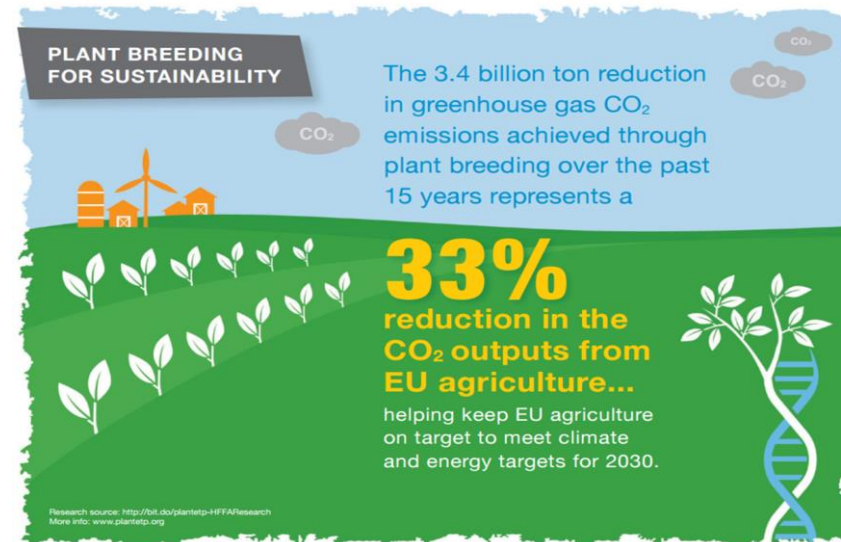
- ▶ Според последният преработен доклад на Humboldt Forum for Food and Agriculture от май 2021 г. с последваща оценка за значението на селекцията в контекста на двете стратегии **От фермата до трапезата** и за **Биоразнообразието**, растителната селекция има сериозен потенциал да смекчи негативните последици на стратегиите върху производителността и доходите на фермерите.
- ▶ <https://hffa-research.com/wp-content/uploads/2021/05/HFFA-Research-The-socio-economic-and-environmental-values-of-plant-breeding-in-the-EU.pdf>

Доклад на Humboldt Forum for Food and Agriculture, 2016 г. за значението на селекцията за европейската икономика

80 % от нарастването на продукцията от пшеница през последните 15 години може да се свърже с растителната селекция

33 % от намаляването на емисиите на CO₂, свързани със земеделие се дължат на растителната селекция

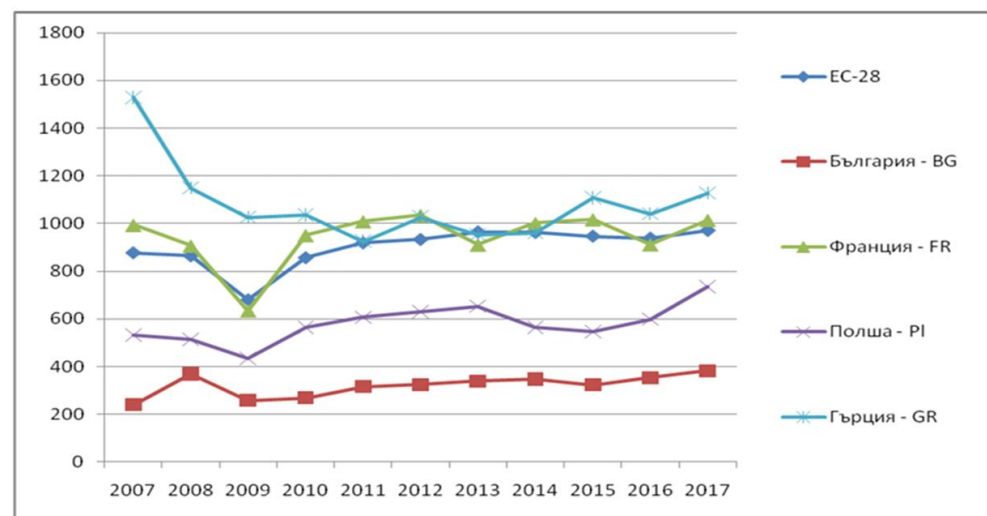

Икономически предизвикателства пред българското земеделие

Брутна добавена стойност

Фиг. 2.4. БДС на единица използвана земеделска площ, евро/ха

Източник: Евростат.

Фактори, влияещи върху добавената стойност

- Структура на производство, производителност.
- Степен на развитие на веригата на стойността и на вътрешносекторните връзки
- Секторите с по-висока добавена стойност създават продукт с по-голяма степен на завършеност и участват в по-дълга верига на стойността. Те са в основата за развитие на други индустрии и услуги, които разчитат на земеделието като източник на суровина.

Повишени очаквания към научните изследвания и иновациите във връзка със справяне с предизвикателствата

Изследване на нови възможности, базирани в много случаи на авангардни фундаментални и мултидисциплинарни изследвания, трансформаторско мислене и иновации.

Преосмисляне на начините на сътрудничество между научните изследвания и всички участници във веригата - производство, преработка, търговия и други заинтересовани страни.

Търсенето на решения, които са локално адаптирани към природните и икономически условия и територии и нови практики за съвместни изследвания и иновации, базирани на принципите на живите лаборатории с голям брой участници.

Основни типове иновации в земеделието

Генетика и селекция

- Нови сортове и хибриди
- Нови породи
- Нови методи за създаването им

Технически и технологични в т.ч. свързани и с кръгова биоикономика

Нова земеделска техника и оборудване в т.ч. и дигитални решения
Нови технологии за отглеждане и преработка
Нови безотпадни технологии за преработка на биомаса/храни и съхранението им

Организационни, управленски и икономически

- Развитие на сътрудничеството и формиране на интегрирани структури
- Нови форми на организация и управление в земеделието, създаването на иновации и системи за консултиране

Социално-екологични

- Актуализиране на системата за обучение на персонала, решаване на проблемите на медицината, културата и образованието в селските райони.
- Подобряване и озеленяване на околната среда. Осигуряване на благоприятни екологични условия за живот, работа и свободното време на населението

Сектори, свързани със земеделие с по-висока добавена стойност

Значение на селекцията и производството на семена за икономиката

Мультиплициращ ефект на производството на семена за Европейската икономика

<https://www.euroseeds.euPlantum;>

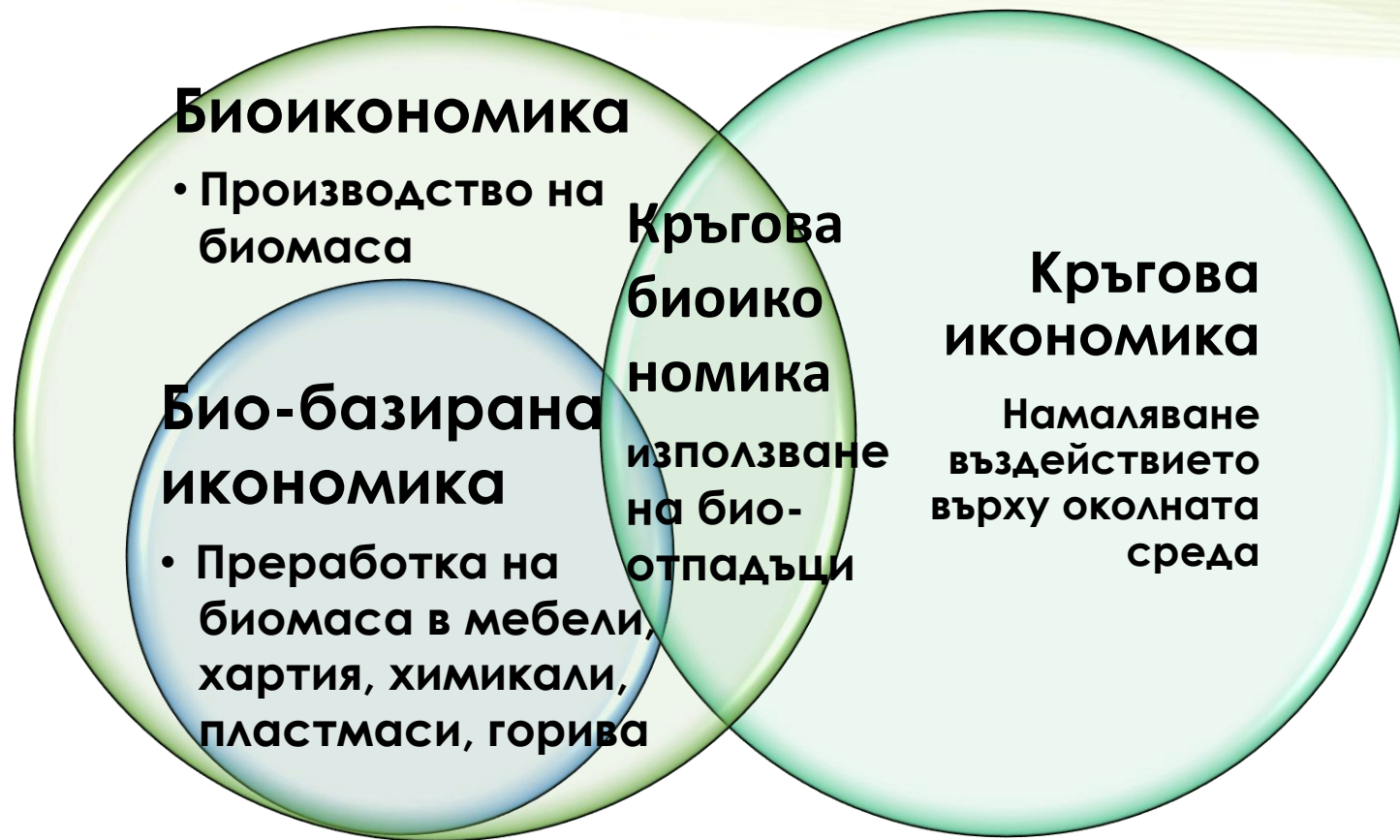
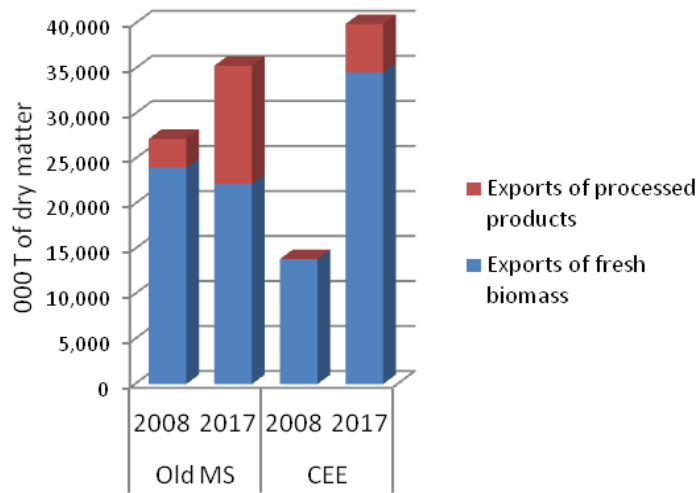

Потенциален мултиплициращ ефект на производството на семена и посадъчен материал за Българската икономика.

Сектори, свързани със земеделие с по-висока добавена стойност

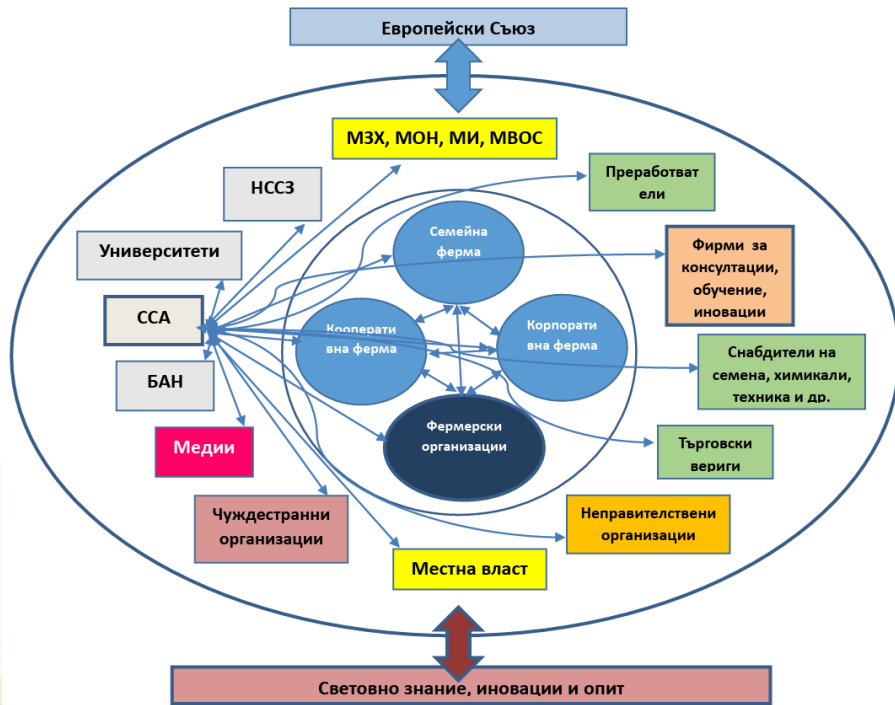
BIO
EAST SUP

Предизвикателства свързани с укрепването и по-добро функциониране на Системата за споделяне на знания и иновации (СЗИСС) в селското стопанство

Фиг. 6.1. Основни участници и взаимоотношения в националната Система за знания и иновации в селското стопанство на България

(СЗИСС-AKIS) играе ключова роля за разпространяване на знания и стимулиране разработването на иновативни проекти, разпространението и приложение на резултатите от тях. Създава се интерактивна платформа за връзка между участниците. <https://www.sp2023.bg/index.php/bg/akis>

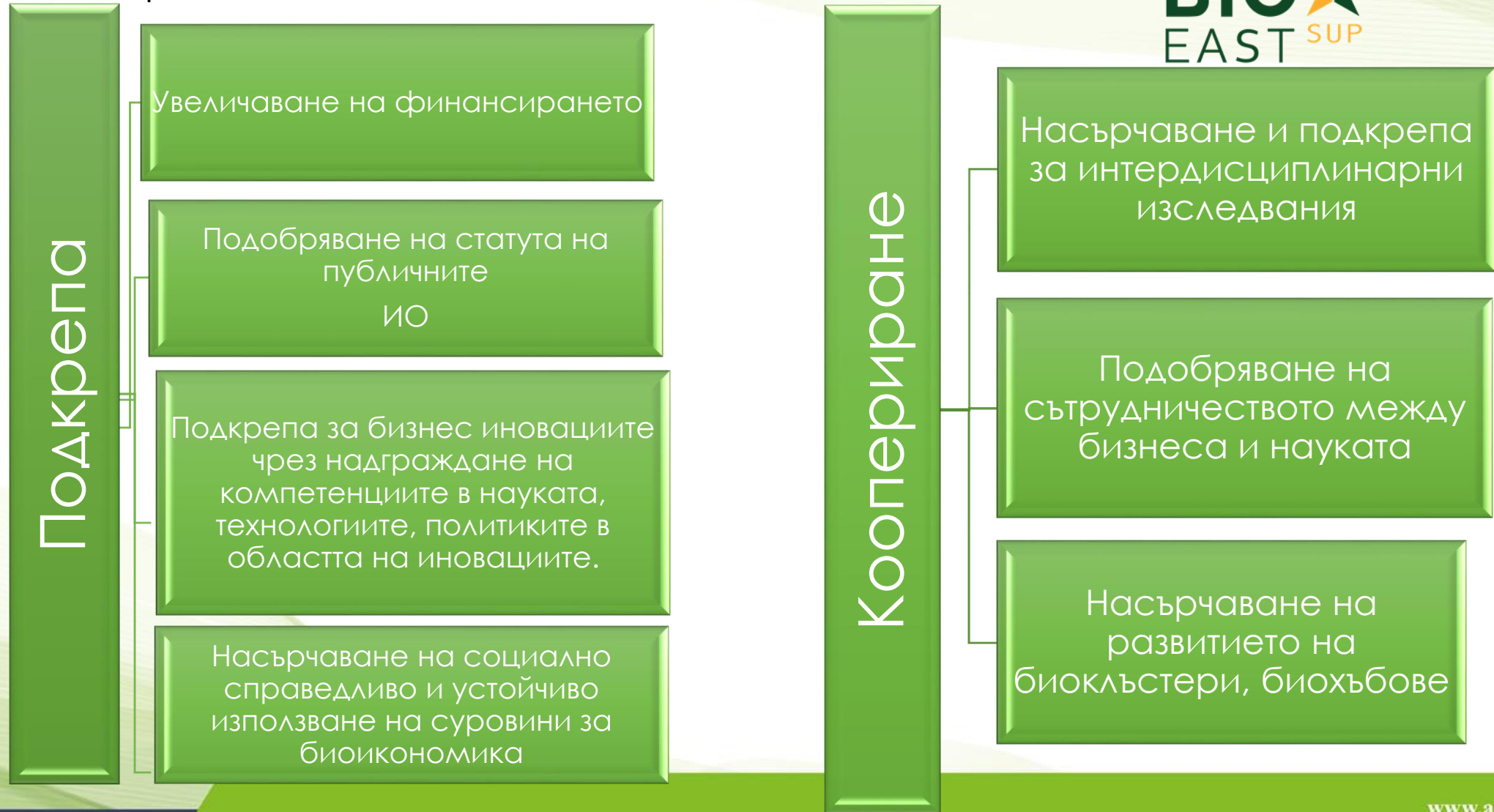
Изграждане и развитие на партньорствата между изследователските организации и другите участници в системата.

Фермерските организации също могат да играят важна роля за по-доброто взаимодействие между фермерите и академичните среди ; между фермерите и потребителите

Идентифициране на нуждите от действия за подобряване на научните изследвания и иновациите, свързани със земеделие и биоикономиката в България

Идентифициране на нуждите от действия за подобряване на научните изследвания и иновациите, свързани със земеделие и биоикономика в България

Иновации Трансфер на знания

Повишаване на приноса на
Университетите/ИО в
създаването на иновации

Прилагане на разработени на
място иновации, живи
лаборатории и R&I екосистеми
за устойчиви решения за
биоикономика

Насърчаване на развитието на
демонстрационни ферми,
базирани на принципите на
кръговата биоикономика

Подобряване на разбирането
за биоикономиката

ПОЛИТИКИ

Разработване на стратегия
за биоикономика

Повишаване нивото на
конкурентоспособност на
българската наука

Привеждане на
изследванията в съответствие
с новите политически цели
на Зеления пакт и свързаните
с него стратегии

Свързване на развитието на
биоикономиката с
кохезионната политика и с
политиката за развитие на
селските райони

Заклучителни послания

- Политическа ангажираност на национално ниво за увеличаване на инвестициите в НИИ в областта на аграрните науки.
- Засилване на връзките между наука и бизнес и разработване на съвместни иновации.
- Ускоряване на иновациите чрез увеличаване на финансирането за създаването им.
- Повече инвестиции за създаване на иновации в области с по-голямо значение за повишаване на добавената стойност на национално ниво.
- Ускоряване на внедряването на създадените иновативни продукти и повишаване на добавената стойност от българското земеделие.
- По-добър достъп до иновации на малките и средни земеделски производители и намаляване на разходите им за въвеждане на иновации.
- Подпомагане на създаването на затворени и къси вериги за добавена стойност и по-малък екологичен отпечатък (от селектирането на сортове, производство на семена, технологии за отглеждане, преработка и пазари)
- Укрепване на системата за споделяне на знания и иновации в селското стопанство (ССЗИСС) AKIS
- По-малка административна тежест при разработването на проектни предложения, свързани със създаване на иновации.